

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)

רחוב מנחם בגין 154, תל אביב 6492107

טלפון : 073-3924600 פקס : 03-5163093

להלן : "המאשימה"

- נ ג ד -

1. בנימין נתניהו

באמצעות עו"ד בעז בן צור ואח', מרח' הארבעה

28, תל אביב; טל': 03-7155000; פקס: 03-

7155001; וכן באמצעות עו"ד עמית חדד ואח',

מרחוב וייצמן 2 (בית אמות), תל אביב 6423902;

טל: 03-5333313 פקס: 03-5333314

2. שאול אלוביץ'

3. איריס אלוביץ'

שניהם באמצעות עו"ד ז'ק חן ואח', מרח' וייצמן

2 (אמות מידה), תל אביב 6423902; טל': 03-

6932077; פקס: 03-6932082

4. ארנון מוזס

באמצעות עו"ד נויט נגב, איריס ניב-סבאג ואח',

מרח' וייצמן 2, תל-אביב 6423902; טל': 03-

6099914, פקס: 03-6099915

להלן : "הנאשמים"

בקשה לגביית עדות במערכת טלוויזיה סגורה בין-לאומית

לפי סעיף 47 לחוק עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ח-1998, ולפי תקנה 15

לתקנות עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ט-1999

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת לאשר את גביית עדותו של עד התביעה מר ארנון מילצ'ין באמצעות מערכת טלוויזיה סגורה בין-לאומית, וזאת מהטעמים שיפורטו להלן בהרחבה:

פתח דבר

1. מר ארנון מילצ'ין (להלן: "מילצ'ין"), המנוי בכתב האישום כעד תביעה מס' 215 מטעם

המאשימה, מתגורר מחוץ לישראל מספר שנים, ועדותו דרושה לביורור האמת ולהוכחת

האישומים בכתב האישום.

2. בחודש נובמבר 2022 נסעו ב"כ המאשימה לאנגליה ונפגשו עם מילצ'ין במטרה לשוחח עמו בנוגע לעדותו בפני בית המשפט הנכבד ולעמוד על נכונותו ועל מגבלותיו בכל הנוגע לעצם העדות ולאופן מסירתה. מילצ'ין מסר לב"כ המאשימה כי בשל טעמים רפואיים אין ביכולתו להגיע לישראל לשם מסירת עדות בבית המשפט. לצד זאת, מילצ'ין הביע נכונות למסור עדות באמצעות מערכת טלוויזיה סגורה בין-לאומית (להלן: **היוועדות חזותית**) (video conference).
3. תקנה 15 לתקנות עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ט-1999 (להלן: **"התקנות"**), אשר הותקנה בעקבות ההתפתחויות הטכנולוגיות, מסדירה את נושא גביית עדות באמצעות היוועדות חזותית. גביית עדות בדרך זו דורשת לרוב פניה למדינה זרה, וזאת בהתאם להסמכה בסעיף 47 לחוק עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ח-1998 (להלן: **"החוק"**).
4. בהתאם לסעיף 47 לחוק, רשאית הרשות המוסמכת להגיש למדינה זרה בקשה לגביית ראיות אם אישר בית המשפט שהן דרושות להליך המשפטי. לפי תקנה 15 לתקנות, רשאי בית המשפט לאשר גביית עדות באמצעות היוועדות חזותית אם נעשו סידורים לאפשר לבית המשפט ולצדדים לצפות בעד, לשמוע אותו ולהציג לו שאלות, ולנאשם לשמור על קשר עם סנגורו ולהציג שאלות לעד באמצעותו.
- כפי שיפורט להלן, במקרה דנן מתמלאים תנאי הסעיף והתקנה במלואם.
5. טרם עיגון הכלי של היוועדות חזותית, גביית עדות מחוץ למדינת ישראל נעשתה מכוח סעיף 14 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: **פקודת הראיות**). כפי שיפורט בהמשך, סעיף זה אינו עוסק בהיוועדות חזותית, אלא בהגשת פרוטוקול עדות שנגבתה מחוץ לישראל, כראיה בהליך פלילי המתנהל בישראל. לצורך כך, דורש הסעיף, בין היתר, הוכחת "סיבה מספקת" להיעדרו של העד.
6. יצוין כי על אף שתנאי "הסיבה המספקת" אינו מוזכר בתקנה 15 לתקנות, בפסיקה שהתפתחה בנושא שמיעת עדים בהיוועדות חזותית לפי תקנה זו, יש הבוחנים עדיין גם את התנאי האמור, אף אם במידה מקלה עד כדי איוונו. כמו כן, כמפורט בהמשך, ניכרת מגמה בפסיקה להסתפק בסירובו של העד להגיע לישראל כדי לענות על תנאי זה, ואף לא להידרש לבחינתו לצורך קבלת בקשה להיוועדות חזותית, וזאת בהתאם ללשון החקיקה ונוכח ההתפתחות הטכנולוגית המאפשרת התרשמות ישירה מהעד גם באמצעות היוועדות חזותית.
- למעלה מן הצורך, תדגיש המאשימה כי גם אילו הייתה נבחנת בקשה זו על פי מבחני סעיף 14 לפקודת הראיות (בין אם בפרשנות המחמירה ובין אם באופן המקל), הרי שתנאי "הסיבה המספקת" התמלא בעניינו של עד זה.
7. נוכח האמור, ונוכח תרומתה הפוטנציאלית של עדות מילצ'ין להליך הפלילי, מתבקש בית המשפט הנכבד לאשר את גביית עדותו באמצעות היוועדות חזותית, והכל מהטעמים המפורטים להלן.

רקע נורמטיבי

8. כידוע, גביית עדות בהליך משפטי נעשית בדרך כלל בהתייצבות העד בפני בית המשפט, ומתן עדות פרונטלית אל מול השופטים אשר יכולים לחזות בו ובאותות האמת העולים

מעדותו, ולהציג לו שאלות באופן ישיר. מובן כי זו גם הדרך האופטימאלית (ת"פ (מרכז) 17577-02-18 **מדינת ישראל נ' זאב כהן**, פס' 4 (28.12.2021) (להלן: "**עניין כהן**"); ת"פ (מרכז) 17595-02-18 **מדינת ישראל נ' לסרי**, פס' 8 (29.11.2022) (להלן: "**עניין לסרי**")).

9. אולם, המחוקק הכיר בכך שייתכנו מצבים בהם לא ניתן יהיה לפסוע בדרך זו, ועיגן שני כלים לגביית עדות של עדים שאינם מצויים בישראל, ובשל כך אינם מתייצבים בפני בית המשפט למסור את העדות באופן בלתי אמצעי.

הכלי הראשון מאפשר גביית עדות על ידי בית משפט זר, ושלא בפני בית המשפט הישראלי, והגשת הפרוטוקול שלה בדיעבד כראיה לבית המשפט בישראל; ואילו הכלי השני מאפשר גביית עדות מול בית משפט ישראלי באמצעות היוועדות חזותית. יצוין כי מזה למעלה מעשור כמעט ולא נעשה שימוש בכלי הראשון. לעומת זאת, השימוש בכלי ההיוועדות החזותית הלך וגבר, ואף קיבל תאוצה עם פרוץ מגפת הקורונה.

10. הסמכות לעשות שימוש בכלי הראשון בהליכים פליליים עוגנה לראשונה בסעיף 16 לפקודת העדות, ולאחר מכן מצאה את משכנה בסעיף 14 לפקודת הראיות, הקובע כדלקמן:

על אף האמור בחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, מקום שנגבתה עדות מחוץ לתחום שיפוטם של בתי המשפט בישראל, מכוח כל אמנה, הסכם או דין, לצורך הליך פלילי בישראל, רשאי בית המשפט להתיר שפרוטוקול העדות שניתנה כאמור יוגש כראיה במשפט, ובלבד שבית המשפט ראה להנחת דעתו שיש סיבה מספקת להיעדרו של העד שהעיד לפי הפרוטוקול וכי לנאשם או לעורך דינו ניתנה הזדמנות לחקור את העד חקירה שכנגד בשעה שנגבתה העדות.

11. בית המשפט העליון (כב' השופט אגרנט) פירש את סעיף 15 לפקודת הראיות העוסק בהליכים אזרחיים, ובמובנים רבים מקביל לסעיף המצוטט לעיל, בע"א 84/51 **בירדיקלינגהופר נ' בלום**, פ"ד ו(1) 198 (1952) (להלן: "**עניין בירדיקלינגהופר**"). בית המשפט העליון קבע כי לצורך החלת הסעיף יש לבחון התקיימות שלושה תנאים: פניית המבקש לבית המשפט נעשתה בתום לב; מדובר בעדות שהיא רלוונטית לשאלות השנויות במחלוקת במשפט גופו; ויש סיבה טובה, המונעת את בואם של העדים מחוץ לישראל והופעתם לחקירה בבית המשפט בישראל.

12. במהלך השנים התייחסו בתי המשפט לפרשנות בית המשפט העליון בעניין **בירדיקלינגהופר** כפרשנות החלה גם בהליכים פליליים בהם הוגשה בקשה בהתאם לסעיף 14 לפקודת הראיות. בתי המשפט עסקו לא אחת בתנאי "הסיבה המספקת" שתצדיק קבלת בקשה בהתאם לסעיף. כפי שיפורט להלן, נקבע בפסקי דין שונים כי עצם סירובו של העד להגיע להעיד בישראל מהווה סיבה מספקת. אולם, בתי משפט שסברו שיש מקום לבחון מעבר לכך, מצאו כי טעמי בריאות מהווים סיבה מספקת לצורך החלת הסעיף. ראו ביטוי לשתי הגישות בתפ"ח (תל אביב-יפו) 53698-03-17 **מדינת ישראל נ' בן דוד**, עמ' 4 (22.10.2019) (להלן: "**עניין בן דוד**").

13. בחלוף השנים ולאור ההתפתחויות הטכנולוגיות, עוגנה הסמכות לעשות שימוש בכלי השני – ההיוועדות החזותית. כלי זה עוגן בתקנה 15 לתקנות:

ביקשו רשות מוסמכת, רשות מוסמכת זרה או בעל דין, שגביית עדות תיעשה באמצעות מערכת טלוויזיה סגורה בין-לאומית, רשאי בית המשפט לאשר זאת אם נעשו הסידורים כדי לאפשר את אלה:

(א) לבית המשפט ולבעלי הדין – לצפות בעד בכל מהלך העדות, לשמוע אותו ולהציג לו שאלות;

(ב) לנאשם – לשמור על קשר עם סניגורו, ולהציג שאלות לעד באמצעותו.

14. התקנות תוקנו בהתאם לסמכות שקבע המחוקק בחוק, כאשר סעיף 47 לחוק עוסק בבקשה לגביית ראיות במדינה זרה מטעם מדינת ישראל, וקובע כדלקמן:

הרשות רשאית להגיש למדינה אחרת בקשה לגביית ראיות, לרבות העברת חפץ לצורך הצגתו בישראל, אם בית המשפט אישר שהראיות דרושות לצורך הליך משפטי בישראל; לענין סעיף זה, ואם הבקשה היא בשל הליך תלוי ועומד, "בית משפט" – בית המשפט הדן בהליך הקשור לבקשה.

בסעיף 1 לחוק מוגדרת גביית ראיות ככוללת גם גביית עדות בפני בית המשפט.

ההבדלים בין סעיף 14 לפקודת הראיות לתקנה 15 לתקנות

15. ברי כי שני הכלים שנסקרו לעיל בנוגע לגביית עדות מעד שנמצא בחו"ל – קבלת פרוטוקול של עדות שניתנה בבית משפט זר, והיוועדות חזותית – שונים זה מזה בהיבטים רבים. ואכן, בתי המשפט הדגישו כי היוועדות חזותית מאפשרת התרשמות במישרין מהעד תוך הצגת שאלות "בזמן אמת", באופן הקרוב מאוד להתרשמות מעד המעיד באולם, ותוך מתן אפשרות לבית המשפט לפקח ולהכווין את מתן העדות. לעומת זאת, לכלי הקבוע בסעיף 14 לפקודת הראיות, יש חיסרון מובנה שכן העדות מוגשת באמצעותו לבית המשפט רק בדיעבד (רע"א 3810-06 י. דורי את צ'קובסקי בניה והשקעות בע"מ נ' שמאי גולדשטיין, פ"ד סב(3) 175, פס' 15 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) גרוניס (2007) (להלן: "עניין דורי"); עניין כהן, פס' 11, 15; ת"פ (תל אביב-יפו) 6333-05 מדינת ישראל נ' רבין, פס' ה (5.2007) (להלן: "עניין רבין"); ת"פ (תל אביב-יפו) 40123-04 מדינת ישראל נ' גונן, פס' 24 (19.1.2005) (להלן: "עניין גונן"); עניין בן דוד, עמ' 6-7).

סיכם זאת כב' השופט קרא בת"פ (תל-אביב) 40020/02 מדינת ישראל נ' פוגל, עמ' 14 (8.7.2002) (להלן: "עניין פוגל"), כדלקמן:

"אמנם, בקשתם/רצונם של ב"כ הנאשמים לענין התייצבותם הפיסית של העדים בבית המשפט הינה המצב האופטימלי הרצוי לכולם, אך בהתקיים נסיבות שמונעות או מקשות על ההתייצבות הפיסית של העד בבית המשפט, הרי שהאפשרות של גביית ראיות באמצעות מערכת טלוויזיה סגורה בינלאומית, הינה חלופה טובה יותר מן החלופה המוכרת לנו כ'חיקור דין'. שכן בהליך של גביית ראיות באמצעות מערכת הטלוויזיה הסגורה, לבית המשפט ולצדדים האפשרות לראות את העד ולהתרשם ממנו וכאילו היה נוכח בתוך אולם בית המשפט; אמנם אין העד נוכח 'פיסית' באולם המשפט, אך נוכחותו – בתמונתו וקולו בתוך אולם המשפט – באמצעים טכנולוגיים הקיימים, מאפשרים לבית המשפט ולצדדים לתקשר עם העד בזמן אמת בזמן מתן עדותו, כאשר עדותו נמסרת מפיו וככלי ראשון לעיני ואוזני כל הצדדים.

אין ספק, כי לשיטה זו יתרון עצום על פני הליך של 'חיקור דין', שבו מתקבל פרוטוקול העדות, מ'כלי שני' שקיבל ורשם את העדות והעבירה לבית המשפט כאן, כאשר אין לבית המשפט כאן את האפשרות להתרשם התרשמות בלתי אמצעית מן העד בזמן מתן עדותו.

האמצעים הטכנולוגיים המתקדמים מאפשרים לבית המשפט אפוא "שאיבתן" של עדויות היישר מן 'המקור', כאשר אמצעים אלו מהווים מעין 'שרוול' – ערוץ תקשורת – ישיר לעד בצורה בלתי אמצעית כאשר ענין אי נוכחותו הפיסית של העד בתוך כתלי בית המשפט, הולך ומאבד מחשיבותו לאור אופי הקשר שמתקיים עם העד במהלך מתן עדותו הן עם הצדדים, והן עם ביהמ"ש השומעים את עדותו בזמן אמת, וכאמור, לא רק שומעים אלא גם רואים את מהלך מתן העדות ויכולים להתרשם מאותות האמת והשקר, ככל שאלו יופיעו במהלך מסירת העדות" [הדגשות במקור].

דברים אלה, שנכתבו לפני 20 שנה, יפים ביתר שאת בזמננו, עם ההתפתחות הטכנולוגית המתמדת.

16. התנאים להחלת תקנה 15 לתקנות נקבעו בלשון התקנה עצמה, כמובא לעיל. בנוסף, מובן, ובהתאם לאמור בסעיף 47 לחוק, כי בית המשפט אשר בוחן בקשה להעדת עד בדרך של היוועדות חזותית יבחן את הצורך הראייתי בהעדת העד. בעניין זה הובהר בפסיקה כי די בכך שהעדות תועיל לבירור שאלה הנוגעת למשפט והשנויה במחלוקת, כדי לאשר את גבייתה בהיוועדות חזותית, ואין צורך להוכיח כי היא חיונית להליך הפלילי, וזאת לאור מטרת המשפט הפלילי לרדת לחקר האמת ולעשות צדק (ת"פ (ת"א) 360/96 **מדינת ישראל נ' בן אליהו בשן (בן-שמעון)**, פס' 12-13 (31.8.1997) (להלן: "**עניין בשן**") – ההחלטה ניתנה טרם חקיקת החוק, אך היא רלוונטית לענייננו; **עניין פוגל**, עמ' 4-5).

17. בכל הנוגע לצורך להוכיח "סיבה מספקת" לגביית העדות בחו"ל, הרי שלפי לשון החקיקה, קבלת בקשה להיוועדות חזותית, להבדיל מבקשה לקבלת פרוטוקול של עדות שנגבתה בחו"ל, אינה דורשת הוכחת סיבה מספקת להיעדרו של העד. הטעם לכך נעוץ בהבדל המהותי בין שני הכלים האמורים, עליו עמדנו לעיל, קרי שקבלת פרוטוקול עדות אינה מאפשרת לבית המשפט להתרשם באופן ישיר מן העד, ועל כן מוצדק היה להציב רף זה. לעומת זאת, בשמיעת עדות בהיוועדות חזותית מתרשם בית המשפט באופן בלתי אמצעי מן העד, ולפיכך הותנו בתקנה 15 לתקנות תנאים שמטרתם להבטיח שאכן ניתן יהיה לקיימה.

18. באופן היסטורי, ומכיוון שסעיף 14 לפקודת הראיות קדם לתקנה 15 לתקנות, המשיכו חלק מבתי המשפט להתבסס על ההלכות שהתגבשו בנוגע לסעיף 14 לפקודת הראיות, ולעמוד לעתים על הצורך להוכיח קיומה של סיבה מספקת גם במסלול ההיוועדות החזותית. ואולם, אף בתי המשפט שנקטו בגישה זו, מצאו לנכון להקל בה, תוך נקיטת גמישות ונכונות להרחיב את קשת המקרים בהם ניתן יהיה לגבות עדות באמצעות היוועדות חזותית. הרחבה שהייתה מחויבת נוכח האפשרות לשמוע ולהתרשם מהעד באופן ישיר, כאמור. כך, למשל, **בעניין דורי**, אשר עסק בהיוועדות חזותית בהליך אזרחי, קבעה כב' השופטת (כתוארה אז) נאור לגבי גביית עדות מחוץ לישראל, בפס' 3 לפסק דינה, כדלקמן:

השיקולים שינחו את בית המשפט הם כי פניית המבקש נעשתה בתום לב; כי יש בידי העדים למסור עדות רלבנטית לשאלות השנויות במחלוקת וכי קיימת

"סיבה טובה" המונעת את בואם של העדים מחוץ לארץ [...] האפשרויות הטכניות הגלומות בדרך כלל באמצעי היוועדות חזותית מאפשרות, לדעתי, להקל במבחן "הסיבה הטובה", ובפרט לגבי עדים שלבעל דין אין שליטה על רצונם לבוא לישראל כמו שאירע בפרשת אהרונר הנזכרת.

באופן דומה, קבע כב' השופט גרוניס (כתוארו אז) באותו העניין, בפס' 18, כדלקמן:

מכל מקום, ברי כי לשינוי במציאות הטכנולוגית השלכות רבות המחייבות בחינה מחדש של האופן בו מפעיל בית המשפט את שיקול דעתו בעת שהוא דן בבקשה לגביית עדות מחוץ לתחום השיפוט. לא ניתן לבחון בקשות למתן עדות בהיוועדות חזותית כאילו היו בקשות למתן עדות באמצעות שלוח. יצוין, כי אף במשפט האנגלי, שבו נטועים שורשי ההלכה הישראלית בדבר גביית עדות מחוץ לתחומי המדינה, אין דנים במתן עדות באמצעות כינוס וידאו לפי אותם כללים קפדניים שנקבעו בעבר לעניין גביית עדות מחוץ לתחומי המדינה [...]

יוער כי כב' השופטים גרוניס ונאור נחלקו בדעתם באותו העניין, אך זאת לא ביחס לדין ולפרשנותו, אלא ביחס ליישומו בכל הנוגע למקרה הקונקרטי.

19. יתרה מכך, חלק מהחלטות בתי המשפט בהליכים פליליים, לרבות כאלה מהעת האחרונה, קובעות כי די בסירובו של העד להגיע לישראל, תהא סיבתו אשר תהא, כדי לענות על תנאי "הסיבה המספקת", ואף כי אין צורך להידרש לבחינת תנאי זה לצורך אישור היוועדות חזותית. החלטות אלה נסמכות, בין היתר, על לשון החקיקה.

20. כך, למשל, קבעה כב' השופטת פינק **בעניין כהן**, פס' 15:

כאן המקום להעיר, כי אף שאין הכרח להראות קיומה של "סיבה טובה להיעדרו של העד", שכן דרישה זו מצויה אך בסעיף 14 לפקודת הראיות, משמע, לצורך גביית עדות מחוץ לישראל והגשתה לבית המשפט, הרי שדי בדברי העדים כי הם אינם מתכוונים לבוא לישראל כדי לאפשר גביית עדות באמצעות היוועדות חזותית.

וכב' השופטת פרידמן-פלדמן בת"פ (י-ס) 61682-12-14 **מדינת ישראל נ' אברהם ישראל**, פס' 5 (20.3.2019):

נוכח עמדתו של העד, נראה כי מבחינת המאשימה ישנה סיבה להיעדרו של העד, שלטענתה הינו עד מהותי, והיא סירובו להגיע לישראל, והאפשרות היחידה שנותרה ככל שנדרשת שמיעת העד, היא העדתו בחו"ל.

לעניין זה ראו גם **עניין בן דוד**, עמ' 4; **עניין רבין**, פס' ה.

21. בנוסף, מהחלטת בית המשפט העליון (כב' השופטת וילנר) ברע"א 7998-18 **דן כהן נ' חברת החשמל לישראל בע"מ** (5.3.2019) שניתן בעניין אזרחי, עולה כי דרך המלך לגביית עדות היא "לפני בית המשפט הדן בהליך, ולמצער, בדרך של היוועדות חזותית" (שם בפס' 20). אם כך, היוועדות חזותית שקולה במידת מה למתן עדות פרונטלית בפני בית המשפט. בית המשפט העליון קבע כי רק בהיעדר אפשרות לגביית עדות ב"דרך המלך", קרי עדות פרונטלית או היוועדות חזותית, ניתן יהיה לבחון בקשה לחיקור דין בהתאם לפקודת הראיות, ובמסגרת זו תיבחן קיומה של "סיבה מספקת". מהאמור עולה כי בחינת אותה

"סיבה מספקת" תעשה רק לצורך בחינת בקשה לחיקור דין לפי פקודת הראיות ולא לצורך בחינת בקשה להיוועדות חזותית.

22. למען שלמות התמונה יצוין כי חלק מהפסיקה בערכאה הדיונית בהליכים פליליים לא פסקה בדרך זו, ועדיין בחנה קיומה של סיבה מספקת להיעדרו של העד והעדו בדרך של היוועדות חזותית (גמ"ר (אשדוד) 6976-04-20 **מדינת ישראל נ' ספרוב** (26.9.2021); ת"פ (ירושלים) 22057-02-20 **מדינת ישראל נ' גולדשמיט** (9.11.2020); ת"פ (ירושלים) 835-04-17 **מחלקה לחקירות שוטרים – מח"ש נ' מיארה** (19.12.2018)). כאמור לעיל, טעמים רפואיים אשר מנעו שמיעת עדות פרונטלית בישראל, הוכרו כמקיימים את תנאי ה"סיבה המספקת". על כל פנים, וכפי שיפורט להלן, רק במקרים חריגים, ובנסיבות השונות לחלוטין מהמקרה שלפנינו, בחרו בתי המשפט לסרב לבקשה כאמור.

23. למעלה מן הצורך, תוסיף המאשימה כי נשמעה בפסיקה גישה המוצאת להקל בדרישת "הסיבה המספקת", עד לכדי ייתורה כליל, אף בבקשות המוגשות בהתאם לסעיף 14 לפקודת הראיות, תוך הסתפקות בסירובו של העד להגיע לישראל. וכך קבע כב' השופט שהם **בעניין גונן**, פס' 2:

בעניין זה קיימת תמימות דעים בפסיקה, כי אין חשיבות לסיבה העומדת בבסיס העדרו של העד, או שמא תאמר סירובו להגיע לישראל [...] אין לי אלא להסכים לדברים אלה, שהרי אם נדרוש טעם מיוחד או משכנע להיעדרו של העד מדוכן העדים בישראל, נמצא עצמנו חוטאים להליך הפלילי ומונעים מבית המשפט "לרדת לחקר האמת", כלשון כב' השופט גולדברג בע"פ 440/87 הנ"ל.

וכן בפס' 3:

הצהרתו של העד, כי אין בכוונתו או ברצונו להגיע לישראל, לצורך מתן עדות, מספקת היא, ואין בית המשפט צריך להשתכנע כי בפי העד סיבה מספקת לעמדתו זו.

עוד ראו **עניין לסרי**, פס' 10; **עניין בשן**, פס' 8; ע"פ 440-87 **חדד נ' מדינת ישראל**, מג(1) 793, פס' 15 (1989).

24. **אם כן, בית המשפט רשאי להתיר גביית עדות של עד הנמצא מחוץ לישראל, אשר מסרב או לא יכול להגיע לישראל לצורך כך, בדרך של היוועדות חזותית, בהתקיים כל אלה: העדות דרושה להליך משפטי בישראל; ניתנת הזדמנות לבית המשפט ולבעלי הדין לצפות בעדות, לשמוע אותה ולהציג לעד שאלות; וניתנת לנאשם אפשרות לשמור על קשר עם סניגורו ולהציג לעד שאלות באמצעותו.**

25. מעבר לתנאים אלו, כאמור, ככלל בבקשות להיוועדות חזותית לא נדרש להוכיח "סיבה מספקת", אולם גם אילו היה נדרש לעשות כן, הרי שטעמים רפואיים, וודאי כמו אלה החלים במקרה דנן, מקיימים תנאי זה.

מן הכלל אל הפרט

א. עובדות המקרה שלפנינו עונות על תנאי הפסיקה

26. כמפורט לעיל, עדותו של מילצ'ין דרושה להליך המשפטי בעניינו בעיקר לצורך בירור האישום השלישי, העוסק, בין היתר, בקבלת טובות הנאה של הנאשם 1, רה"מ בנימין נתניהו, ממילצ'ין, וכן בפעולות של נתניהו בעניינו של מילצ'ין כמענה לפניותיו אליו במסגרת תפקידו.
- אמנם, עובדיו של מילצ'ין העידו באופן בהיר וקוהרנטי בנוגע למרבית עובדות כתב האישום, ובכלל זה, ביחס למתן טובות ההנאה והיקפן, אך בכל זאת, מובן כי לעדותו של מילצ'ין עשויה להיות תרומה לצורך בירור האמת ולקביעת ממצאים עובדתיים.
27. כאמור, המאשימה פנתה למילצ'ין באופן ישיר כדי לבדוק את אפשרות העדתו בישראל ולתאם את מועדה, וזה מסר כי אין לו אפשרות להגיע לישראל לצורך מתן עדות מטעמים רפואיים, וחלף זאת הביע נכונות למסור עדות באמצעות היוועדות חזותית.
28. במסגרת זו, פורטו בפני ב"כ המאשימה הטעמים הרפואיים המונעים ממילצ'ין להגיע להעיד בישראל. ב"כ המאשימה ביקשו שהדברים יימסרו גם בכתב. בהתאם, נמסרו לב"כ המאשימה שני מסמכים, החתומים על ידי רופאו, המסכמים את מצבו הרפואי הרלוונטי של מילצ'ין. תרשומת המפרטת את דברי מילצ'ין ביחס למצבו הרפואי, כמו גם ביחס לנושאים אחרים הקשורים לתיק, נמסרה להגנה זה מכבר.
29. כמפורט בהרחבה לעיל, די להראות כי העד מסרב להגיע לישראל, תהא סיבתו אשר תהא, לצורך גביית עדותו בדרך של היוועדות חזותית. ואולם, למעלה מן הצורך, וככל שבית המשפט הנכבד ימצא לנכון לבחון את הטעמים לחוסר יכולתו של מילצ'ין להתייצב לעדות בישראל, תציין המאשימה כי ברקע סירובו עומדים טעמים רפואיים כבדי משקל, העולים מעל ומעבר לדרישת "הסיבה המספקת" אף בפרשנותה המחמירה.
30. המאשימה מודיעה כי בידיה – וככל הידוע לה אף בידי בית המשפט הנכבד – לעשות את הסידורים הדרושים כדי לאפשר לבית המשפט הנכבד ולבעלי הדין לצפות בעד בכל מהלך עדותו, לשמוע אותו ולהציג לו שאלות, וכן לאפשר לנאשמים לשמור על קשר עם סנגוריהם ולהציג שאלות לעד באמצעותם.
31. בהקשר זה, תדגיש המאשימה כי הראיות בתיק סרוקות ומסומנות, באופן שיאפשר הצגתן למילצ'ין בקלות וביעילות, תוך קבלת התייחסותו אליהן. באופן זה, תישמר אפקטיביות ויעילות חקירתו של מילצ'ין, תחת פיקוחו והתרשמותו הישירה של בית המשפט הנכבד, כמפורט בהרחבה לעיל.
32. מיותר לציין כי בתי המשפט עושים שימוש בכלי של היוועדות חזותית במגוון רחב של תיקים, לרבות תיקים בעלי היקף נרחב של חומר ראיות. כך, למשל, בעניין ת"פ (תל אביב-יפו) 10291-01-12 **מדינת ישראל נ' צ'רני** (31.3.2014), בו הואשם גם רה"מ לשעבר, אהוד אולמרט, העיד יוסי אולמרט, עד תביעה מרכזי, באמצעות היוועדות חזותית ממקום מושבו בארצות-הברית.

ב. עובדות המקרה שלפנינו שונות מאוד מהמקרים המעטים בהם נדחו בקשות להיוועדות חזותית

33. המאשימה תדגיש כי נוכח ההתפתחות הטכנולוגית מגלים בתי המשפט גמישות רבה באישור גביית עדות בהליכים פליליים באמצעות היוועדות חזותית מעדים הנמצאים מחוץ לישראל, אשר אין באפשרות התביעה להביאם לישראל. על כן, בתי המשפט מקבלים לרוב בקשות להיוועדות חזותית.

34. למעשה, רק במקרים חריגים, השונים באופן רדיקאלי מהנסיבות שלפנינו, מצא בית המשפט לדחות בקשה להעיד עד בהיוועדות חזותית בהליכים פליליים. ברוב המקרים שבית המשפט מצא לדחות בקשה שכזו, הטעם לדחייה היה שלא נעשתה פנייה ישירה לעדים כדי לבדוק את נכונותם להעיד בישראל, ולמצער בדרך של היוועדות חזותית, או כאשר הטעם להיעדרם של העדים לא היה נעוץ בסירובם להגיע לישראל, אלא בעלויות הכלכליות הכרוכות בהבאתם לעדות (ת"פ (תל אביב-יפו) 41253-05-19 **מדינת ישראל נ' ארדמן** (5.1.2021); ת"פ (מרכז) 47474-01-14 **מדינת ישראל נ' אלציק** (4.12.2014); תפ"ח (תל אביב-יפו) 1070-04 **מדינת ישראל נ' שטרית** (פורסו בנבו, 25.5.2006); ת"פ (חדרה) 9194-06-15 **מדינת ישראל נ' מחאגנה** (28.11.2018)). במאמר מוסגר המאשימה תציין כי, לשיטתה, לעתים שיקולים כלכליים יצדיקו שימוש בהיוועדות חזותית, במיוחד כאשר מדובר בעדים רבים. אולם, מובן כי שאלת העלויות הכלכליות אינה עומדת בבסיס הבקשה, ולכן אין צורך לקבוע מסמרות בעניין.

במקרה דנן נעשתה פנייה על-ידי ב"כ המאשימה, ואף מעבר לכך, כדי לבדוק את נכונות ויכולת העד לבוא להעיד בפני בית המשפט הנכבד, ועל כן להחלטות הנ"ל אין השלכה על ענייננו.

35. כאמור לעיל, במיעוט מהמקרים דחה בית המשפט את הבקשה משלא הובהרה סיבת היעדרם של העדים (ת"פ (תל אביב-יפו) 44600-10-15 **מדינת ישראל נ' שחר אברהם** (8.7.2019); תת"ע (פתח תקווה) 4655-05-09 **מדינת ישראל נ' אביתר ואח'** (9.1.2017)). גם החלטות אלה אינן רלוונטיות לענייננו, שכן במקרה דנן קיימים טעמים רפואיים המונעים את העדתו של העד בישראל.

36. סיבה אפשרית נוספת לדחיית בקשה להיוועדות חזותית הינה חוסר רלוונטיות של העדות להליך המשפטי (ראו למשל: ת"פ (באר שבע) 65771-12-19 **מדינת ישראל נ' דיין** (20.7.2020); ת"פ (ת"א) 4046/09 **מדינת ישראל נ' קונין** (17.1.2010)). כאמור לעיל, גם מקרים אלה שונים מענייננו שכן אין מחלוקת שלעדותו של מילצ'ן יש תרומה פוטנציאלית להליך המשפטי.

סוף דבר

37. נוכח כל האמור – תרומתה הפוטנציאלית של עדות מילצ'ן לבירור האמת ולקביעת ממצאים עובדתיים, סירובו של מילצ'ן להגיע לישראל לצורך מתן עדות והסכמתו להעיד בהיוועדות חזותית, וקיומם של אמצעים טכנולוגיים שיאפשרו לבית המשפט הנכבד ולבעלי הדין לצפות בעדות ולהציג לעד שאלות, ולנאשמים להיות בקשר עם באי כוחם ולהציג באמצעותם לעד שאלות – מתבקש בית המשפט הנכבד לאשר את גביית עדותו של מילצ'ן בדרך של היוועדות חזותית, בהתאם לתקנה 15 לתקנות.

38. המאשימה מודיעה, ולאחר בדיקה עם העד בנוגע לצרכיו השונים, כי ככל שבית המשפט הנכבד יקבל את בקשתה, היא תבקש להעיד את מילצ'ן בחודש יוני.

תל אביב, א' אדר תשפ"ג, 22 פברואר 2023

 טפת מויזל רזקשילד, עו"ד ממונה בפרקליטות מחוז ת"א (מיסוי וכלכלה)	 קרן צבירן-לצטר, עו"ד ממונה (ראש צוות) בפרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)	 ד"ר אלון גילדין, עו"ד מנהל מחלקה בפרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
--	---	---

